

IHMISKAUPAN UHRIEN **AUTTAMISJÄRJESTELMÄ**

TILANNEKATSAUS

1.1.—31.12.2017

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän vuosi 2017

Pakkoavioliitto ja Suomessa olevat uhrin s. 4

IHME-hanke: koulutusta ihmiskauppa-asioista s. 12

ALUKSI

Pakkoavioliitto ja sen esiintyminen Suomessa puhuttivat loppuvuodesta 2017. Tuolloin Oikeusministeriö julkisti teettämänsä selvityksen pakkoavioliittojen esiintymisestä ja ilmitulosta Suomessa. Selvityksen tulokset eivät yllättäneet ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmää: pakkoavioliittoon tai siihen rinnastettavaan tilanteeseen joutuneita henkilöitä on ohjautunut auttamisjärjestelmän avun piiriin jo aiempina vuosina. Oikeusministeriön selvitys on kuitenkin merkittävä, koska se selkeytti pakkoavioliiton asemaa yhtenä ihmiskaupan muotona ja valaisi niitä pakkoavioliiton muotoja, joita Suomessa on kohdattu.

Tässä hieman uudistuneessa tilannekatsauksessa auttamisjärjestelmä nostaa tavanomaisen tilastotiedon lisäksi esiin pakkoavioliittoon liittyviä tapauksia. Vaikka itse tapaukset ja niihin liittyvät henkilöt ovat kuvitteellisia, ne edustavat hyvin tyyppisiä kertomuksia avioliittoon pakottamisesta.

Auttamisjärjestelmä tulee myös vastaisuudessa nostamaan tilannekatsauksissaan esiin eri ihmiskaupan muotoja sekä esittelyjä auttamisjärjestelmän työstä ihmiskaupan uhrien ja ihmiskaupan vastaisen työn parissa.

Vuosi 2017 oli auttamisjärjestelmässä hyvin kiireinen. Auttamisjärjestelmän asiakasmäärä nousi korkeammaksi kuin se on koskaan ollut. Palveluiden piirissä olevien henkilöiden määrä kohosi yli kolmensadan ja jatkaa kohoamistaan. Auttamisjärjestelmään tehtyjen esitysten* määrä pysyi edellisvuoden korkealla tasolla.

Kaikista vuonna 2017 auttamisjärjestelmään tulleista asiakkaista 37 prosenttia kertoi joutuneensa ihmiskaupan uhriksi Suomessa. Määrä ei ole lainkaan merkityksetön, sillä yksikin tapaus on liikaa.

Vuoden aikana auttamisjärjestelmä otti kasvavassa määrin vastaan yhteydenottoja kielteisen oleskelulupapäätöksen saaneilta turvapaikanhakijoilta, joiden maassa oleskelu oli muuttunut laittomaksi. He kertoivat joutuneensa työvoiman hyväksikäyttöön viittaaviin olosuhteisiin työpaikallaan Suomessa, tavallisesti ravintola-alalla. Auttamisjärjestelmän arvion mukaan valtaosassa yhteydenottoja ei kuitenkaan ollut kyse ihmiskaupasta, vaikka joissakin tapauksissa viitteitä ihmiskauppaan havaittiinkin. Hyväksikäyttö on joka tapauksessa ollut vakavaa ja pitkäaikaista ja sen kohteena henkilö, joka ei voi hakea viranomaisapua tilanteeseensa.

Seuraavilta sivuilta löydät auttamisjärjestelmän asiakastilastot vuodelta 2017. Tilastoja tulkitessa on hyvä ottaa huomioon, etteivät kaikki auttamisjärjestelmään otetut henkilöt ole virallisesti tunnistettuja ihmiskaupan uhreja. Auttamisjärjestelmään otetaan asiakkaita matalalla kynnyksellä, jolloin vain viitteet siitä, että henkilö olisi saattanut joutua ihmiskaupan uhriksi riittävät asiakkuuden aloittamiseen. Joidenkin asiakkaiden kohdalla voi käydä ilmi, ettei kyseessä ollutkaan ihmiskauppa vaan esimerkiksi sen lähirikos.

P.S. Uudistamme www.ihmiskauppa.fi -sivuston! Uudistuksen on tarkoitus olla valmiina toukokuun lopussa 2018.

* Esityksen tekeminen tarkoittaa uhrin ohjaamista auttamisjärjestelmään.

Pakkoavioliitto—Suomessako muka?	4
Auttamisjärjestelmän vuosi	7
Kuinka uhrin löysivät avun piiriin?	7
Alaikäiset ihmiskaupan uhrin	8
Työvoiman hyväksikäytön uhrin	8
Seksuaalisen hyväksikäytön uhrin	9
Yhteenveto: kaikki uudet asiakkaat	10
Asiakkaiden kokonaismäärä 31.12.17	11
Virallinen tunnistaminen	11
Toipumis- ja harkinta-ajat	12
Auttamisjärjestelmän henkilöstö	12
IHME-hanke	12
Yhteystiedot	13

PAKKOAVIOLIITTO

SUOMESSAKO MUKA?

IHMISEN VAPAUS VALITA PUOLISONS JA SEN, HALUAAKO HÄN YLEENSÄKÄÄN AVIOITUA, ON IHMISOIKEUS. KUN SITÄ EI KUNNIOITETA, VOIDAAN PUHUA PAKKOAVIOLIITOSTA. AVIOLIITTOON PAKOTETTU VOI KOHDATA LIITTO-SAAN VÄKIVALTA, SEKSUAALISTA HYVÄSİKÄYTTÖÄ JA JOPA ORJUUTEEN TAI PAKKOTYÖHÖN VERRATTAVIA OLO-SUHTEITA. PAKKOAVIOLIITTO ON YKSI IHMISKAUPAN MUOTO JA SITÄ ESIINTYY MYÖS SUOMESSA.

Vuonna 2017 auttamisjärjestelmän asiakkaaksi otettiin 12 selkeästi pakkoavioliittoon tai sen yritykseen liittyvän ihmis-kaupan uhria. Heistä puolet oli päässyt tilanteestaan jo pae-tesaan kotimaastaan, mutta puolen kohdalla tilanne oli joko alkanut tai jatkunut Suomessa. Uhreista yksi oli asiakkuu-teen otettaessa alaikäinen. Yli puo-let naisista oli kuitenkin astunut avioliittoon alaikäisenä.

Pakkoavioliitto on siis ajankohtai-nen asia myös Suomessa ja sen uh-reja on tunnistettu ja ohjattu avun piiriin. Eniten pakkoavioliittoon liittyviä tapauksia on tunnistettu turvakodeissa, turvapaikkaproses-sissa sekä vastaanottokeskuksissa.

On kuitenkin eräs ryhmä pakkoa-violiiton uhreja, joita auttamisjärjes-telmään ei ole ohjautunut lainkaan.

Tämä ryhmä koostuu pääsääntöisesti alaikäisistä tytöistä.

Oikeusministeriö selvitti asiaa

Helsingin yliopiston yhteydessä toimiva Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti laati oikeusministeriön pyynnöstä selvityksen pakkoavioliittojen esiintymisestä ja ilmitulosta Suomessa. Selvityksessä oli asiantuntijahaastattelujen poh-jalta tunnistettu kolme pakkoavioliiton alalajia:

- 1. Ulkomailla solmitut, ulkomaalaisten väliset pakkoavioliit-tot.*
- 2. Maahanmuuttajataustainen tyttö (Suomessa asuva ja usein suomen kansalainen) lähetetään ulkomaille ja nai-te-taan ulkomailla asuvan miehen kanssa.*
- 3. Tilanne, jossa Suomessa asuva suomen kansalainen solmii liiton ulkomaalaisen naisen kanssa. Avioliitto solmitaan ensin yhteisymmärryksessä, mutta tosiasiallisesti ulkomainen vaimo joutuu avioliitossa monin tavoin, mm. seksuaalisesti ja talou-*

dellisesti hyväksikäytetyksi. Liittoon voi liittyä uhkailua ja alistamista, jonka seurauksena naisella ei ole tosiasiallisia mahdollisuuksia tai riittävästi tietoa lähteä tilanteestaan.

Auttamisjärjestelmälle tuttuja ovat erityisesti ryhmien yksi sekä kolme tilanteet, ja asiakkaita on näistä ryhmistä otettu auttamisjär-jestelmään jo vuosien ajan. Autta-misjärjestelmän asiakkaaksi ei ole toistaiseksi hakeutunut uhreja ryh-mästä kaksi. Selvityksen mukaan havaintoja Suomesta ulkomaille nai-tettavaksi lähetettäviä ja sieltä mah-dollisesti avioituneina palanneita tyttöjä on merkittävä määrä.

Pakkoavioliitto - monimuotoinen ilmiö

Kunniaväkivallan pelko, alhainen yhteiskunnallinen asema, suvun tai yhteisön painostus, väkivalta tai sen uhka sekä sosiaalisesti ja taloudellisesti riippuvainen asema ovat kaikki asioita, jotka voivat altistaa henkilön pakkoavioliitolle. Joissain tapauksissa henkilö saa-tetaan myydä puoliseksi vaikkapa perheen velkojen kuittaa-miseksi, tai kyseessä voi olla tilanne, jossa aviomiehellä on oikeus periä menehtyneen vaimonsa sisar vaimokseen.

Avioliitto on voitu solmia myös kummankin osapuolen suos-tumuksella, mutta liiton jatkuessa suhteen dynamiikka muuttuu ja toinen kumppaneista alistetaan ihmisarvoa loukkaaviin olosuhteisiin. joista hänen ei ole enää mahdol-lista poistua.

Jo pakkoavioliitto itsessään on ihmisoikeusrikkomus, mutta pakkoavioliitossa uhri voi lisäksi joutua esimerkiksi työvoi-man hyväksikäyttöön tai seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan uhriksi.

(jatkuu seuraavalla sivulla)

Tunnistaminen haastavaa

Pakkoavioliiton uhrien tunnistaminen voi olla haastavaa. Uhri voi tulla viranomaisten tietoon esimerkiksi yksittäiseen pahoinpitelyyn puututtaessa. Mikäli uhri ei tuolloin uskalla tai saa tilaisuutta kertoa tilanteestaan rauhallisesti ja pelotta, jää suurempi kuvio helposti havaitsematta.

Pakkoavioliitto, kuten muukin ihmiskauppa, on harvoin yksittäinen teko vaan sarja tekoja ja olosuhteita, jotka ovat voineet jatkua useita vuosia, jopa vuosikymmeniä. On myös mahdollista, ettei uhri itse ymmärrä tilannettaan tai tiedä, että hänellä voisi olla muitakin vaihtoehtoja.

Uhriin kohdistuva painostus voi olla hyvin kokonaisvaltaista: fyysistä, henkistä, hengellistä, taloudellista tai kaikkia yhdessä. Uhri saattaa myös pelätä menettävänsä lapsensa miehelleen, jos hän yrittäisi poistua tilanteestaan.

3 tarinaa pakkoavioliitosta

ALLA OLEVAT KOLME TARINAA JA NIISSÄ ESIINTYVÄT HENKILÖT OVAT **KUVITTEELLISIA**. TARI-
NAT EDUSTAVAT KUITENKIN MELKO TYYPILLI-
SIÄ PAKKOAVIOLIITTOON TAI SIIHEN RINNASTETTAVIIN
OLOSUHTEISIIN LIITTYVIÄ KOHTALOITA.

Lisätietoa pakkoavioliitoista ja lapsiavioliitoista:

Monika-Naiset Liitto ry (<https://monikanaiset.fi/tag/pakkoavioliitto/>)

Unicef (<https://www.unicef.fi/unicef/tyomme-paakohteet/suojelu/lapsiavioliitto/>)

KAREN

Karen saapui Suomeen turvapaikanhakijana vuonna 2015. Hän oli tuolloin 14-vuotias. Mukana matkustivat 12-vuotias pikkuveli, 17-vuotias isosisko sekä perheen äiti. Isä oli ollut liian sairas matkustamaan, ja joutunut järjestämään perheelle salakuljettajan turvaamaan heidän matkansa. Vähävarainen perhe ei kuitenkaan pystynyt maksamaan salakuljettajalle tämän vaatimaa rahasummaa, joten isä sopi salakuljettajan kanssa, että tämä saisi työstään palkkioksi toisen tyttäristä. Salakuljettaja valitsi tyttäristä nuoremman. Avioliitto solmittaisiin perillä määränpäässä kulttuurisin menoin. Karen oli ylpeä - hänen uhrauksensa pelastaisi äidin ja sisarukset. Avioliitto olisi hänen pyhä tehtävänsä. Perheen saavuttua Suomeen Ka-

ren avioitui 37-vuotiaan salakuljettajan kanssa. Avioliittoa ei rekisteröity suomalaiseen järjestelmään, koska se ei ollut Suomen lakien mukainen. Tapaamiset aviomiehen kanssa järjestettiin salaa vastaanottokeskuksen henkilökunnalta ja äiti valehteli miehen olevan oma ystävänsä. Vastaanottokeskuksessa tytön tilanne herätti kuitenkin huolta ja asiasta tehtiin lastensuojeluilmoitus. Lastensuojelu oli yhteydessä ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään sekä poliisiin. Karen oli ennättänyt kokea avioliitossaan seksuaalista hyväksikäyttöä ja väkivaltaa.

ANYA

Kari tapasi Anyan lomamatkalla. Anya oli ollut turistialueen baarissa toiveenaan tavata varakas mies ja avioitua tämän kanssa. Anyan perhe olo hyvin köyhä ja kotoisin maaseudulta, ja hänen perheensä oli asettanut toivonsa siihen, että Anya pelastaisi perheen tilanteen avioitumalla rikkaan miehen kanssa. Kari tarjosi Anyalle drinkin ja pariskunta tutustui toisiinsa. Anyan tuttava toimi tulkkina, koska hän osasi englantia. Kari kertoi

olevansa yrittäjä ja etsivänsä vaimoa. Pariskunta vietti Karin loma-ajan tiiviisti yhdessä. Avioliitto solmittiin virallisesti kolmen kuukauden kuluttua ja Anya haki oleskelulupaa Suomeen.

Anyan saavuttua Suomeen Kari oli häntä vastassa lentokentällä. Karin kotiin oli kentältä pitkä matka. Koti sijaitsi metsäisellä alueella. Pari ensimmäistä päivää sujui hyvin. Sitten Karin käytös muuttui. Hän ei ollutkaan enää ystävällinen, vaan huusi Anyalle jatkuvasti. Sitten alkoivat lyönnit. Kari halusi myös seksiä jatkuvasti. Anya joutui alistumaan seksiin myös silloin, kun ei sitä halunnut. Tuolloin seksi oli hänelle hyvin tuskallista.

ANYA (Jatkuu)

Kari muuttui myös hyvin mustasukkaiseksi, eikä antanut Anyan liikkua lainkaan yksinään. Anyan tuli odottaa Karia kotona Karin ollessa töissä - eikä Anya olisi osannut kotoa minnekään lähteäkään. Anya pyysi, että Kari ostaisi hänelle puhelimen, mutta Kari ei tähän suostunut. Kari ei myöskään antanut Anyalle lainkaan rahaa, koska Anya ei sitä Karin mielestä tarvinnut - eihän hän pääsisi metsästä kauppaankaan.

Kari ei kestänyt laiskottelua vaan vaati, että Anya työskentelee leipänsä ja asumuksensa eteen. Ulkotöitä varten Anya sai Karilta vanhat miesten kengät ja pilkkihaalarit. Anyan tuli herätä ennen Karia, valmistaa aamiaista ja tarjoilla se. Sen jälkeen oli harrastettava seksiä. Karin lähdettyä töihin täytyi siivota ja pestä pyykkiä. Ulkona odotti kaksi mottia halkoja ja lumitöitä. Anyan työpäivä päättyi vasta keskiyöllä.

Kielitaidottomana Anya ei osannut hakea Suomessa apua tilanteeseensa, eikä hän tiennyt, että häntä oltaisiin voitu auttaa. Anya käännytettiin Suomesta takaisin kotimaahansa Karin ilmoitettua, että Anyan oleskelulupa on vanhentunut ja nainen on Suomessa laittomasti.

MARWA

Marwa yritti paeta kotoaan neljä kertaa, ennen kuin hän uskalsi jättää miehensä. Joka kerta hän oli palannut takaisin ennen kuin mies palasi töistä, laittanut tavarat matkalaukustaan takaisin hyllyihin.

Marwa avioitui miehensä kanssa vuonna 1999 ollessaan vain 14-vuotias. Tuolloin Marwa oli antanut suostumuksensa avioliittoon, koska hänen vanhempansa olivat näin vaatineet. Hän koki avioliiton solmimisen velvollisuudekseen, eikä ollut kulttuuriin sopivaa kieltäytyä siitä. Todellisuus avioliitosta paljastui Marwalle kuitenkin hyvin varhain. Marwasta tuli miehen perheen omaisuutta. Hänet majoitettiin aviomiehen ja tämän perheen kotiin, missä hän joutui palvelemaan miestä sekä tämän perhettä. Marwa työskenteli aamuhämärästä yömyöhään perheen kotona. Anoppi käytti erityistä, sähköjohdoista kierrettyä piiskaa rangaistessaan Marwaa laiskuudesta tai huolimattomuudesta. Talon ovet lukittiin, eikä Marwaa päästetty enää ulos ilman valvontaa. Ei pakenemisesta olisi mitään hyötyä ollutkaan: kukaan ei olisi ollut Marwan puolella. Lisäksi hän tiesi, että miehen perheen kunnia edellyttäisi hänen surmaamistaan, jos hän pettäisi perheen. Sitten syntyivät lapset, ensimmäiset silloin kun Marwa oli vielä lapsi itsenkin. Marwa rakasti lapsiaan enemmän kuin mitään muuta maailmassa.

Marwan aviomiehen jouduttua ongelmiin kotimaassaan poliittisen toimintansa vuoksi perhe matkusti Eurooppaan. Elettiin vuotta 2015. Matka oli hyvin kallis, salakuljettajat vaativat tähtitieteellisiä summia matkan järjestämisestä koko perheelle. Kun aviomies toi vieraita miehiä perheen asumukseen ja kertoi Marwalle, että hänen täytyisi harrastaa seksiä

näiden miesten kanssa matkarahojen tienämiseksi, Marwa tiesi, ettei hän pystyisi kieltäytymään vaatimuksesta. Mies paritti Marwaa matkan aikana lukuisia kertoja. Kun Marwa väsyi ja aneli armoa, mies uhkasi jättää Marwan matkan varrelle yksin, varattomana, suojattomana. Mies kertoi, että Marwa tapettaisiin varmasti. Mies veisi lapset, eikä Marwa enää koskaan näkisi heitä. Se pelotti Marwaa valtavasti.

Perheen saavuttua Suomeen perhe haki turvapaikkaa ja heidät majoitettiin vastaanottokeskukseen. Siellä perheen huoneesta kantautuvat riitaiset äänet herättivät henkilökunnassa huolta, mutta perhe kiisti aina tiedusteltaessa, että heillä olisi ongelmia. Perhe hakeutui sittemmin yksityismajoituksen keskuksen ulkopuolelle. Sosiaalityöntekijän vieraillessa perheessä mies hoiti puhumisen ja Marwa nyökkäili vieressä.

Jossain vaiheessa mies alkoi suunnitella tulevaisuutta myös perheen tyttärille. Hän kertoi lähettävänsä heidät kotimaahan ympärileikattavaksi ja naitettavaksi. Silloin Marwa teki päätöksensä. Joko hän pakenisi perheestä ja yrittäisi pelastaa lapsensa, tai tyttäret joutuisivat kokemaan hänen kohtalonsa. Marwa päätyi pakomatallaan poliisiasemalle, jossa hänen tilanteensa alkoi vähitellen selvitä. Marwa majoitettiin aluksi turvakotiin, mistä otettiin yhteyttä ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään.

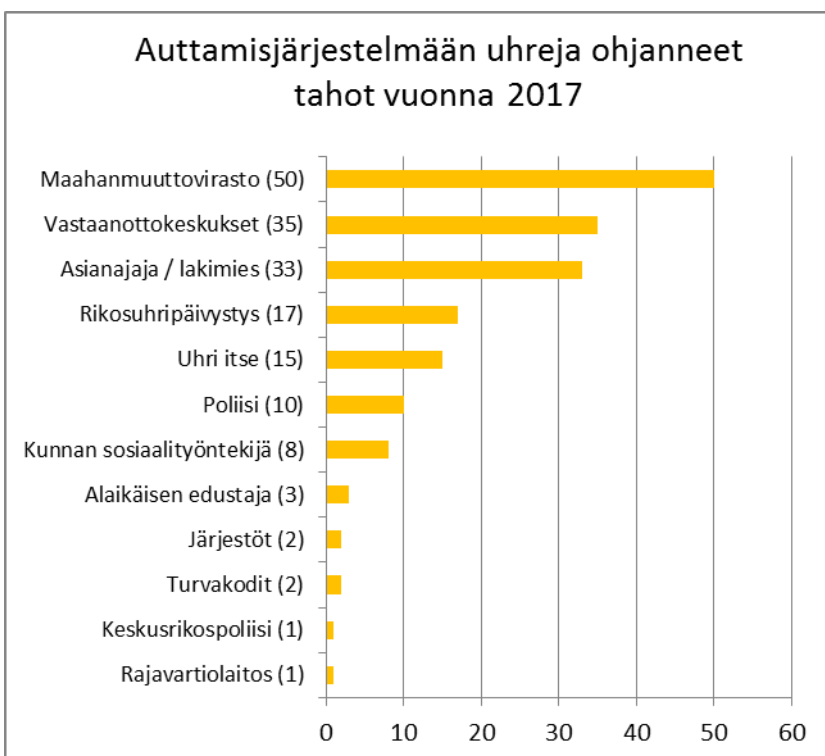

AUTTAMISJÄRJESTELMÄN VUOSI

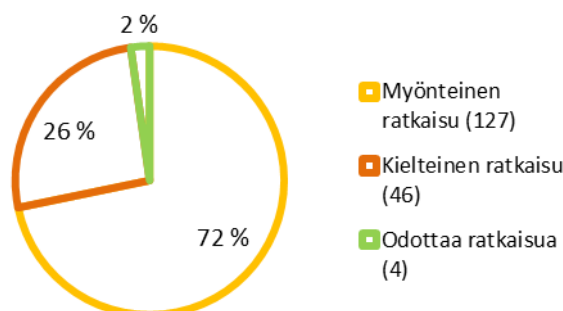
MITÄ TAPAHTUI JA KUKA SAI APUA

AUTTAMISJÄRJESTELMÄÄN OTETTIIN KULUNEENA VUONNA 127 UUTTA ASIAKASTA, JOTKA EDUSTAVAT 31 ERI KANSALAISUUTTA. YLEISIMMIN ASIAKKAAKSI OTETTU HENKILÖ OLI JOUTUNUT TYÖVOIMAN HYVÄSIKÄYTTÖÖN LIITTYVÄN IHMISKAUPAN UHRIKSI, TOISEKSI YLEISIMMIN KYSEESSÄ OLI SEKSUAALISEEN HYVÄSIKÄYTTÖÖN LIITTYVÄ IHMISKAUPPA JA KOLMANNEKSI YLEISIMMIN PAKKOAVIOLIITTO.

SEURAAVILLA SIVUILLA ESITELLÄÄN IHMISKAUPAN UHRIEN AUTTAMISJÄRJESTELMÄN ASIAKKUUKSIIN LIITTYVIÄ TILASTOJA VUODELTA 2017.

Koko vuoden 2017 aikana ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä vastaanotti 177 esitystä mahdollisen ihmiskaupan uhrin ottamiseksi auttamisjärjestelmän asiakkaaksi. Heistä 127:stä tuli auttamisjärjestelmän asiakkaita. Kielteisen ratkaisun sai 46 henkilöä. Kielteisen ratkaisun perusteena oli yleisimmin se, ettei auttamisjärjestelmä katsonut kyseessä olleen juuri ihmiskaupan uhrin. Vuoden lopussa 4 hakemusta odotti ratkaisua.

Kuinka mahdollinen uhri löytää auttamisjärjestelmään?

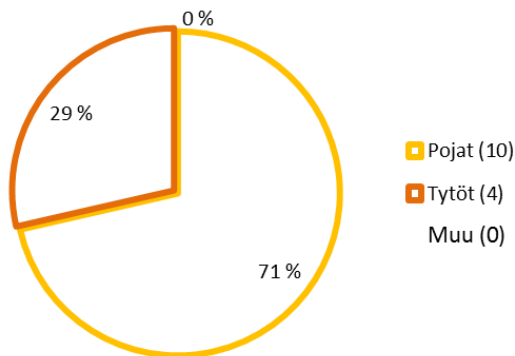
Auttamisjärjestelmä ei tee etsivää työtä, vaan apua tarvitsevat henkilöt hakeutuvat auttamisjärjestelmään joko itse tai toisen henkilön, usein viranomaisen tai järjestötyöntekijän avulla.

Vuonna 2017 vain 15 henkilöä hakeutui auttamisjärjestelmään itse. Valtaosa uusista asiakkuuksista alkaakin niin, että viranomaisen, järjestö tai vaikkapa seurakunta ohjaa uhrin avun piiriin. Tätä ohjaamista nimitetään uhrin *esittämiseksi* auttamisjärjestelmän asiakkaaksi.

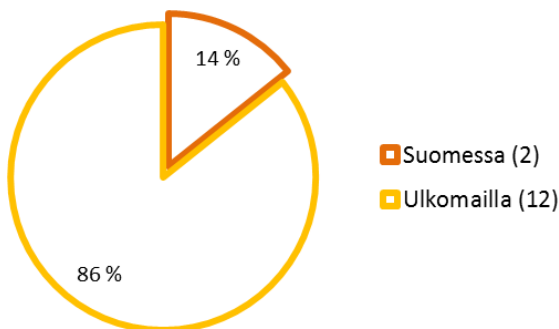
Esityksiä tekevät tahot ovat yleensä niitä, jotka ovat tunnistaneet uhrin kertomuksessa tai olosuhteissa viitteitä ihmiskaupasta. Usein uhri ei tiedä, että hänellä on mahdollisuus saada apua tai sitä, kuinka apua haetaan. Voi myös olla, että uhri on täysin kieli- ja/tai lukutaidoton ja kirjoitustaidoton. Uhreja tunnistavilla ja avun piiriin ohjaavilla tahoilla onkin merkittävä rooli uhrin auttamisessa.

Esityksen tekeminen edellyttää, että uhri suostuu siihen. Ilman uhrin suostumusta hänen tietojaan ei saa antaa edes auttamisjärjestelmälle. Tuolloinkin auttamisjärjestelmän kanssa voi kuitenkin keskustella tilanteesta yleisellä tasolla ja pohtia, kuinka tilanteesta voitaisiin toimia.

Uudet alaikäiset asiakkaat (14)

Alaikäiset: Uhrituminen Suomessa / ulkomailla

Vuonna 2017 auttamisjärjestelmään otettiin 14 alaikäistä henkilöä, joiden arvioitiin joutuneen ihmiskaupan uhriksi. Järjestelmän piiriin otetuista alaikäisistä kahden on arvioitu joutuneen ihmiskaupaan viittaavan kohtelun uhriksi Suomessa. Muiden kohdalla uhrituminen on tapahtunut joko kotimaassa tai matkalla Eurooppaan. Vuonna 2017 auttamisjärjestelmään ei hakeutunut lainkaan alaikäisiä Suomen kansalaisia.

Mitä he olivat kokeneet?

Alaikäiset asiakkaat olivat pääsääntöisesti kotoisin tunnetuilta konfliktialueilta, kuten Afganistanista ja Irakista, tai Saharan alapuolisen Afrikan valtioista.

Erityisesti Libyan kautta kulkeneet lapset olivat joutuneet hyväksikäytön kohteeksi matkalla. Pakkotyötä ja orjuutta muistuttaviin olosuhteisiin oli Libyassa alistettu viisi lasta.

Kotimaassaan alaikäiset olivat joutuneet mm. lapsisotilaaksi pakotetuiksi, pakkotyötä muistuttaviin olosuhteisiin, paritetuiksi taikka avioliittoon pakotetuiksi.

TYÖVOIMAN HYVÄKSİKÄYTTÖÖN LIITTYVÄ IHMISKAUPPA (ALAIKÄISET + AIKUISET)

Työvoiman hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan uhriksi oli auttamisjärjestelmän uusista asiakkaista joutunut 58 henkilöä. Heistä 33:n kohdalla mahdollinen ihmiskauppa oli tapahtunut Suomessa.

Yleisimmin ihmiskauppaan viittaava hyväksikäyttö oli tapahtunut ravintola-alalla, rakennusalalla sekä maatalouden toimialoilla.

Kaikki Suomessa työvoiman hyväksikäytön kohteeksi joutuneet henkilöt olivat aikuisia. Henkilöt eivät pääsääntöisesti olleet EU-kansalaisia, vaan kotoisin joko Suomen itäisistä lähivaltioista, Balkanilta sekä Kaakkois-Aasiasta. Myös kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden ja laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden havaittiin olevan alttiita työvoiman hyväksikäytön uhriksi joutumiselle. Heidän kohdallaan työsuhte on yleensä alkanut yhteisymmärryksessä, mutta työn ehdot ja olo-

suhteet ovat työskentelyaikana muuttuneet huomattavasti.

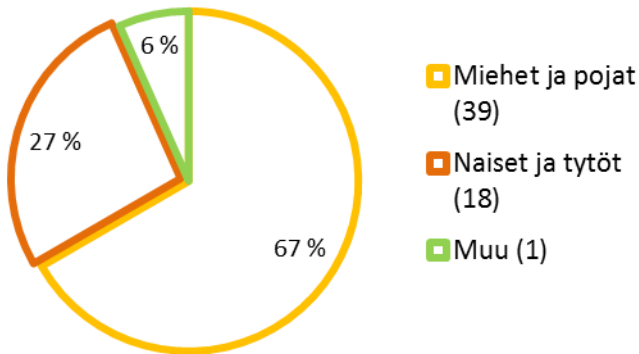
Laittomasti maassa oleskelevat turvapaikanhakijat ovat alttiita hyväksikäytölle.

Auttamisjärjestelmään hakeutui vuoden aikana useita tällaisia henkilöitä. Tavallisesti he olivat joutuneet työvoiman hyväksikäytön uhriksi Suomessa ravintola-alalla. Auttamisjärjestelmän asiakkaaksi heistä otettiin kuitenkin vain kaksi, koska kyseessä ei katsottu yleensä olleen ihmiskauppa.

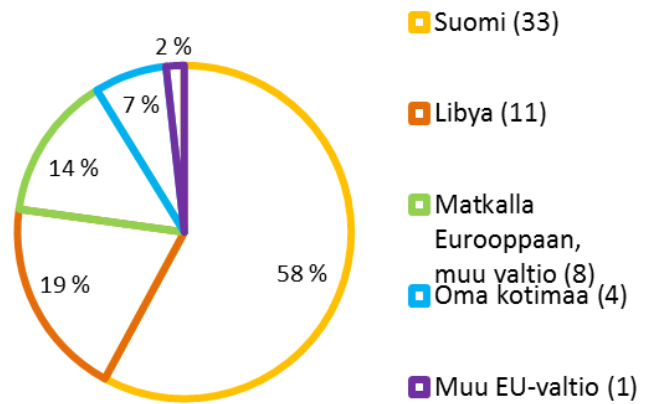
Ulkomailla työvoiman hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan uhriksi on jouduttu erityisesti matkalla omasta kotimaasta Eurooppaan: Libyassa oli uhritunut 11 henkilöä ja Euroopan valtioissa kahdeksan.

TYÖVOIMAN HYVÄSIKÄYTTÖÖN LIITTYVÄ IHMISKAUPPA (ALAIKÄISET + AIKUISET)

Työvoiman hyväksikäytön uhrin sukupuolijakauma (58)

Työvoiman hyväksikäytön uhrin uhritumisaika (58)

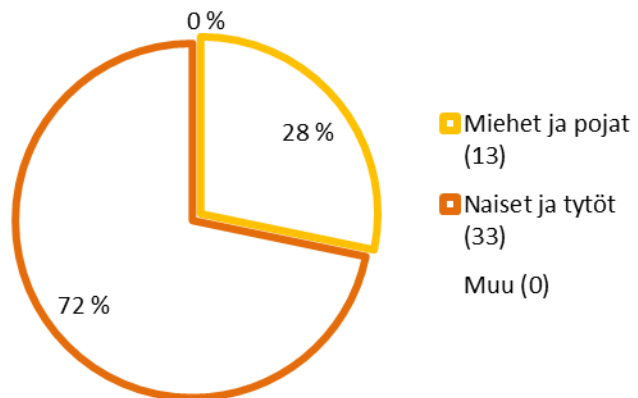
SEKSUAALISEEN HYVÄSIKÄYTTÖÖN LIITTYVÄ IHMISKAUPPA (ALAIKÄISET + AIKUISET)

Seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvä ihmiskauppa voi tarkoittaa esimerkiksi prostituutioon pakottamista tai seksiorjuuteen alistamista, mutta ilmiö on monimuotoinen ja hyväksikäytön muotoja on lukuisia. Altistavia tekijöitä uhriksi joutumiselle ovat mm. päihderiippuvuus, heikko yhteiskunnallinen asema, vammaisuus, velkaantuminen ja alaikäisyys.

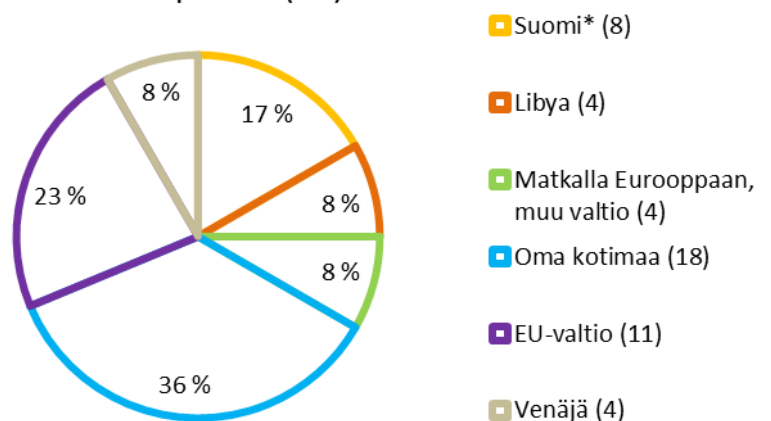
Auttamisjärjestelmään on edelleen ohjautunut hyvin vähän Suomessa seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan uhreja. Vuonna 2017 auttamisjärjestelmään otettiin kahdeksan henkilöä, joiden on arvioitu joutuneen seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan uhriksi Suomessa tai joiden ihmiskauppaan viittaavat olosuhteet ovat alkaneet ulkomailla, mutta jatkuneet Suomessa. Näiden henkilöiden joukossa ei ollut Suomen eikä Euroopan Unionin kansalaisia.

Ulkomailla uhriksi joutuneet olivat vuonna 2017 tavallisimmin joutuneet hyväksikäytön kohteeksi kotimaassaan. Euroopan valtioista Italia ja Espanja ovat olleet näyttämönä 11 asiakkaan hyväksikäytölle.

Seksuaalisen hyväksikäytön uhrin sukupuolijakauma (46)

Seksuaalisen hyväksikäytön uhrin uhritumisaika (46)

YHTEENVETO - UUDET ASIAKKAAT

Valtaosa auttamisjärjestelmän uusista asiakkaista on joutunut uhriksi Suomen ulkopuolella. Suomessa uhrituneiden määrä ei kuitenkaan ole mitätön: jopa 37 prosenttia uusista asiakkaista on kertonut joutuneensa ihmis-
kauppaan viittaavan hyväksikäytön uhriksi Suomessa.

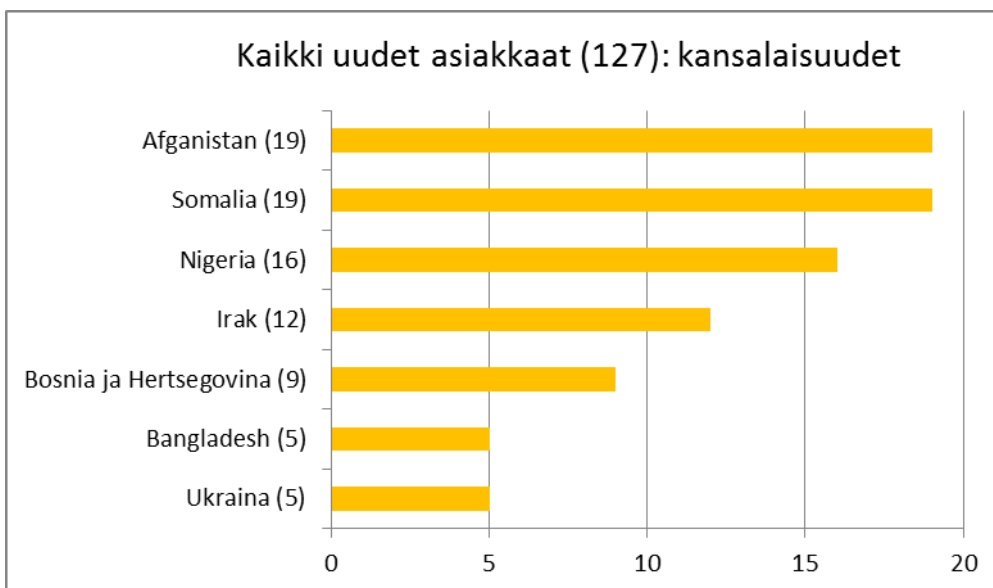
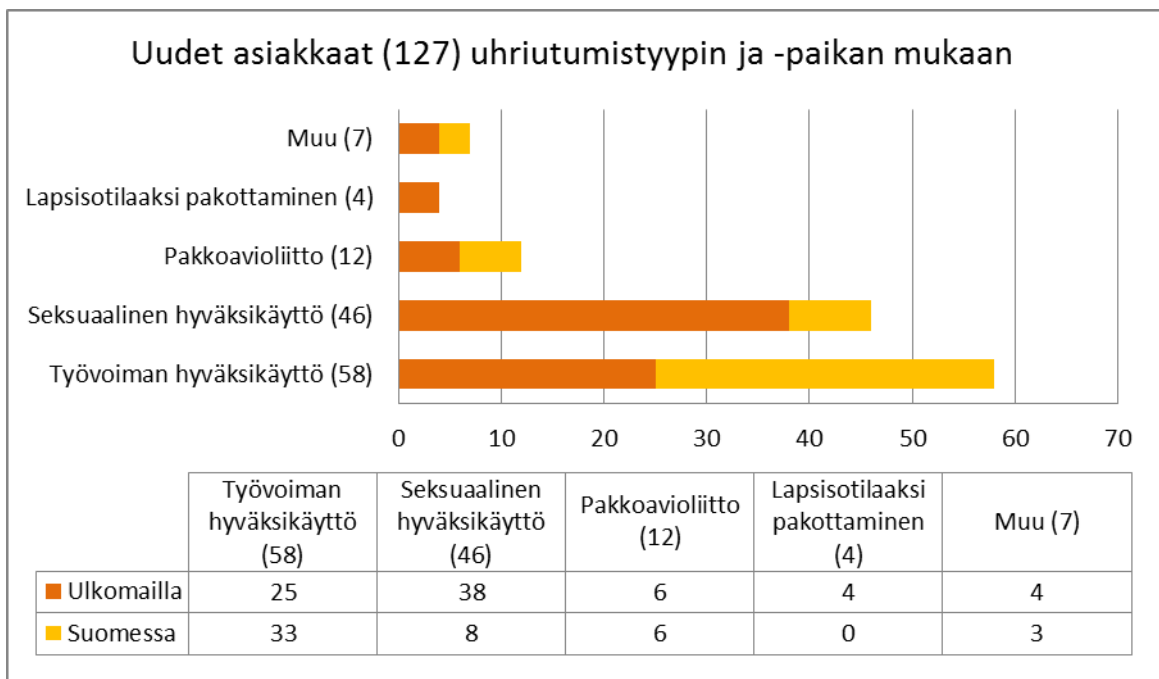
37 % on kertonut joutuneensa uhriksi Suomessa.

Noin 70 prosenttia uusista asiakkaista on turvapaikanhakijataustaisia. Tämä johtuneen niin laajamittaisesta maahantulosta kuin vuonna 2015 alkaneesta, että nimenomaan Maahanmuuttovirasto sekä vastaanottokeskukset ovat ansioituneet uhrien ohjaamisessa autta-

misjärjestelmään. Suomessa seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan uhreja tunnustetaan tai ohjataan avun piiriin edelleen hyvin vähän.

Kerjäämään pakottamiseen liittyvä ihmiskauppa sekä rikollisuuteen pakottamiseen liittyvä ihmiskauppa jäivät Suomessa yhä pitkälti tunnistamatta.

Auttamisjärjestelmään ohjataan hyvin harvoin myöskään päihderiippuvaisia henkilöitä. Heidän kohdallaan alttiutta joutua ihmiskaupan uhriksi esim. prostituutioon tai rikollisuuteen pakottamisen kautta on kuitenkin hyvin korkea.

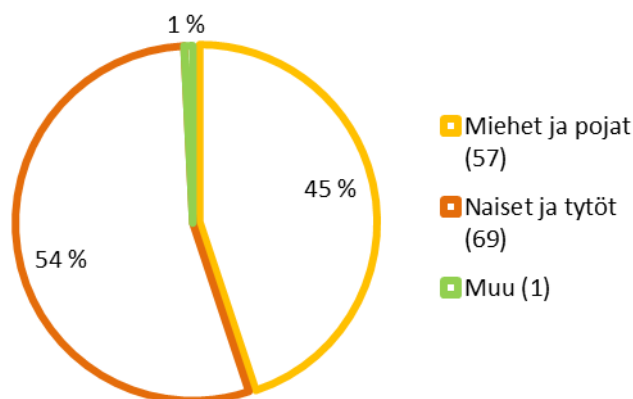

Auttamisjärjestelmän uudet asiakkaat edustivat 31 eri kansalaisuutta. Lisäksi asiakkaiden joukossa on joitakin kansalaisuudettomia henkilöitä sekä henkilöitä, joiden kansalaisuus on epäselvä.

Auttamisjärjestelmä julkaisee asiakasmäärät kansalaisuutta kohden vain sellaisista kansalaisuusryhmistä, joita edustaa useampi kuin viisi asiakasta. Pienempiä ryhmiä edustavat seuraavien valtioiden kansalaiset:

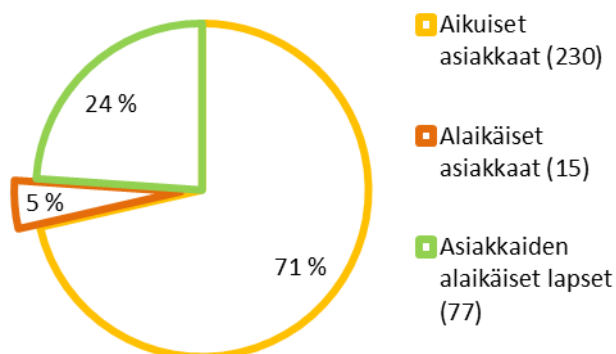
Angola, Bulgaria, Eritrea, Etiopia, Filippiinit, Gambia, Ghana, Kamerun, Kenia, Keski-Afrikan tasavalta, Kiina, Kongon demokraattinen tasavalta, Marokko, Nepal, Romania, Ruanda, Senegal, Sierra Leone, Syyria, Thaimaa, Togo, Turkki, Venäjä sekä Vietnam.

Kaikki uudet asiakkaat: sukupuolijakauma (127)

ASIAKSMÄÄRÄ 31.12.2017

Auttamisjärjestelmän palveluiden piirissä olevat henkilöt 31.12.2017

Kaikkiaan vuoden 2017 lopussa auttamisjärjestelmän palveluiden piirissä oli 322 henkilöä. Heistä 34 on otettu asiakkuuteen alaikäisenä. Vuoden lopulla alaikäisiä oli 15. Auttamisjärjestelmä antaa auttamistoimia mahdollisen ihmiskaupan uhrin lisäksi myös uhrin huollettaville Suomessa oleville lapsille. Asiakkaiden lapsia palveluiden piirissä oli 77.

Asiakasmäärä nousi tasaisesti koko vuoden ajan ja jatkaa edelleen kasvuaan. Kun kokonaisasiakasmäärä tammikuussa 2017 oli 232 henkilöä, oli se vuoden päättyessä 90 henkilöä suurempi.

Palveluiden piirissä oli vuoden 2017 päättyessä 322 henkilöä.

IHMISKAUPAN UHRIN VIRALLINEN TUNNISTAMINEN

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään otettu henkilö katsotaan vasta *mahdolliseksi* ihmiskaupan uhriksi. Tämän jälkeen henkilö voidaan virallisesti tunnistaa ihmiskaupan uhriksi. Virallisen tunnistamisen voivat tehdä esitutkintaviranomainen, Maahanmuuttovirasto sekä auttamisjärjestelmä. Näistä auttamisjärjestelmä arvioi pääsääntöisesti ulkomailla uhrituneiden asiakkaiden tunnistamista.

Vuonna 2017 auttamisjärjestelmän arvioitavaksi tuli 61 asiakkaan virallisen tunnistamisen arvioiminen. Heistä auttamisjärjestelmä tunnisti 22 henkilöä. Seitsemän kohdalla tunnistamista ei voitu tehdä.

Vuoden päättyessä 32 asiakasta odotti vielä arviointia. Heidän tunnistamistaan arvioidaan vuonna 2018.

Virallisesti tunnistettu uhri voi jatkaa auttamisjärjestelmän palveluissa, kunnes hän ei niitä enää tarvitse. Mikäli uhria ei voida virallisesti tunnistaa, päättyvät auttamisjärjestelmän palvelut.

TOIPUMISAJAT JA HARKINTA-AJAT

Jos auttamisjärjestelmän asiakas ei halua tai ole muuten kykenevä yhteistyöhön esitutkintaviranomaisen kanssa, auttamisjärjestelmä voi antaa hänelle toipumis- tai harkinta-ajan. Toipumisaika voidaan antaa laillisesti Suomessa oleskelevalle henkilölle, siis myös Suomen kansalaiselle. Sen pituus on 30 - 90 vuorokautta. Harkinta-aika voidaan antaa henkilölle, joka oleskelee Suomessa laittomasti. Harkinta-ajan maksimipituus on kuusi kuukautta ja sen aikana uhrin oleskelu Suomessa on laillista. Harkinta- ja toipumisajan aikana uhrilla on mahdollisuus toipua ja päättää, onko hän valmis tekemään kokemastaan rikoksesta ilmoituksen poliisiin.

Vuonna 2017 auttamisjärjestelmä antoi toipumisajan 30 asiakkaalle. Heistä 11:lle toipumisaika annettiin maksimimittaisena (90 vrk). Harkinta-aikoja puolestaan annettiin seitsemälle asiakkaalle. Lyhyimmät harkinta-ajat olivat kahden kuukauden mittaisia, pisin kuusi kuukautta.

Lisätietoa toipumis- ja harkinta-ajasta löydät esim. www.ihmiskauppa.fi -sivustolta.

AUTTAMISJÄRJESTELMÄN HENKILÖKUNTA

Auttamisjärjestelmässä työskentelee kolme sosiaalityön ammattilaista ja kolme ylitarkastajaa. Auttamisjärjestelmän sosiaaliohjaajien virkapaikat ovat Joutsenon vastaanottokeskuksessa sekä Oulun vastaanottokeskuksessa. Oulussa työskentelevän ohjaajan toimialueeseen kuuluu Pohjois-Suomi ja länsirannikko ja Joutsenossa työskentelevän puolestaan eteläinen ja itäinen Suomi.

Lisäksi auttamisjärjestelmässä on 1.11.2017 aloittanut sosiaalityöntekijä, jonka virkapaikka on Helsingissä. Hän tekee auttamisjärjestelmän asiakastyötä yhdessä sosiaaliohjaajien kanssa.

Hallinnon puolella työskentelevien ylitarkastajien virkapaikka on Joutsenon vastaanottokeskus, mutta myös ylitarkastajat matkustavat ympäri Suomea asiakasasioissa, kouluttamassa

sekä erilaisissa verkostoissa ja tapahtumissa. Auttamisjärjestelmän tiimiin liittyi elokuussa 2017 uusi ylitarkastaja, kun ylitarkastajan tehtävää aiemmin hoitanut henkilö siirtyi IHME-hankkeen projektipäälliköksi.

Auttamisjärjestelmä tarjoaa harjoittelupaikan korkeakouluopiskelijalle joka vuosi. Korkeakouluharjoittelijat työskentelevät järjestelmässä etenkin kesäisin.

Merkittävän työpanoksensa auttamisjärjestelmän toiminnalle antavat myös Joutsenon vastaanottokeskuksen johtaja sekä auttamisjärjestelmän asiakkaiden asioita käsittelevä ja auttamisjärjestelmälle konsultaatioapua antava terveydenhoitaja.

IHME-HANKE - KOULUTUSTA IHMISKAUPPA-ASIOISTA

Auttamisjärjestelmä aloitti syyskuussa 2017 toukokuuhun 2019 asti kestäväen IHME-hankkeen, johon sille on myönnetty rahoitusta Euroopan unionin sisäisen turvallisuuden rahastosta (ISF). Hankkeen tarkoituksena on edistää ihmiskaupan vastaisen työn toimintamahdollisuuksia Suomessa.

Hankkeessa muun muassa koulutetaan esitutkintaviranomaisia ihmiskaupan tunnistamiseen, tutkimiseen ja uhrien ohjaamiseen liittyen. Koulutukset toteutetaan yhteistyössä sekä Poliisiammattikorkeakoulun että Raja- ja merivartiokoulun kanssa. Hankkeessa rakennetaan esitutkintaviranomaisten sisäiseen käyttöön myös itsenäisiä koulutusmoduuleja, joita voivat käyttää sekä jo esitutkintaviranomaisen työtä tekevät henkilöt kuin opiskelijat.

Hankkeen puitteissa uudistetaan ihmiskauppa.fi -sivut vastaamaan paremmin sekä apua että tietoa etsivien tarpeita. Uuden sivuston on määrä valmistua toukokuun 2018 lopulla.

Lisäksi hankkeessa tullaan tekemään tutkimus lapsikaupan tilasta Suomessa ja verrokkimaissa sekä järjestämään kaksi seminaaria aiheeseen liittyen.

Projektipäällikkönä hankkeessa toimii Veikko Mäkelä (veikko.makela@migri.fi). Lisätiedusteluja hankkeesta voi lähettää suoraan Mäkelälle.

SISÄISEN TURVALLISUUDEN RAHASTO
– POLIISIYHTEISTYÖ, RIKOLLISUUDEN
EHKÄISEMINEN JA TORJUMINEN SEKÄ
KRIISINHALLINTA
Euroopan unionin tuella

YHTEYSTIEDOT

Lisätietoa antavat:

Ylitarkastaja Katri Lyijynen

P. 02954 63 223

Ylitarkastaja Terhi Tafari

P. 02954 63 240

Johtaja Jari Kähkönen

P. 02954 63 210

INFONUMERO 24/7:

029 54 63 177

IHMISKAUPAN UHRIEN
AUTTAMISJÄRJESTELMÄ

ihmiskauppa.auttamisjarjestelma@migri.fi

IHME-hankkeesta lisätietoa antaa:

Projektipäällikkö Veikko Mäkelä

P. 02954 63 171